

Трактування феномену новин у китайській теорії і практиці журналістики

Владимиров В. М.,
доктор філол. наук, проф.
Інститут журналістики
Київського національного
університету
імені Тараса Шевченка

Стаття є коментованим перекладом важливого фрагменту китайського підручника «Вступ до журналістики» за авторства професора Лі Лянжуну з Фуданського університету, Шанхай, КНР. У статті продовжуються нові для українського журналістикознавства спроби долучитися до теоретичних засад та практичного досвіду, на яких базується світ засобів масової інформації Китайської Народної Республіки – однієї з наддержав світу. Для вивчення обрано підручник, автор якого – вчений і викладач Лі Лянжун, авторитетний у КНР представник еліти китайської теорії журналістики. Також залучено праці дослідників журналістики інших країн – України, Великої Британії, США.

Стаття покликана заповнити інформаційний вакуум щодо китайської теорії та практики діяльності ЗМІ, який досі має місце у вітчизняному журналістикознавстві. Між тим у КНР працюють десятки інститутів та факультетів журналістики практично у кожному центральному місті провінції (так звані міста II категорії); крім університетських кафедр, є дослідницькі центри в апараті Центрального комітету Комуністичної партії Китаю, в Академії суспільних наук, в Академії наук КНР, у Міністерстві освіти КНР. Світ ЗМІ цієї країни нині перебуває у стані глибинних і досить складних реформ, зміст яких можна висловити настановою центральної влади: бути ближче до людей, до реального життя, відмовитися від застарілої комуністичної пропагандистської «тріскотні» і стати справжніми помічниками партії та уряду у проведенні реформ, які мають починатися «знизу». Продукт цих наукових осередків і шкіл досі невідомий українським ученим, журналістам і широкому загалу.

Західна (переважно англомовна й німецькомовна) наукова література вже давно цікавиться здобутками і проблемами китайської сфери соціальної комунікації. У працях дослідників США, Великої Британії, Австралії відчувається прискіпливий інтерес до того, як керують громадською думкою у цій величезній країні, як можна вливати на цю сферу у свої інтересах. Їхні погляди також є цікавими для українських учених.

Ключові слова: Китай; теорія журналістики; журналістський досвід; новини у ЗМІ.

Interpretation of the Phenomenon of News in the Chinese Journalism Theory and Practice

Vladymyrov Volodymyr,
Doctor of Philology,
Professor,
Taras Shevchenko National
University of Kyiv
Institute of Journalism

The article is a commented translation of one fragment of the Chinese textbook «Introduction to Journalism» by professor Li Liangrong from Fudan University, Shanghai, PRC. The article continues the first attempts to join Ukrainian journalism scholar to the theoretical basics and practical experience on which the world of mass media of the People's Republic of China as one of the superpowers of the world is based. The textbook has been chosen by the author, a scientist and teacher Li Liangrong, as a representative of elite of the Chinese journalism theory. Another works of journalism researchers from other countries, such as Ukraine, Great Britain, and the United States, about PRC media used too.

The article is intended to fill the information vacuum about the Chinese theory and practice of the media, which still takes place in the national journalism studies. Meanwhile, dozens of institutes and faculties of journalism work in the PRC; practically in each central city of the province (so-called II range cities), research centers, in addition to university departments, are in the office of the Central Committee of Communist Party of China, at the Academy of Social Sciences, at the Academy of Sciences of the People's Republic of China, in the Ministry of Education of the People's Republic of China. The world of media of this country is now in a state of deep, and quite complicated, reforms, the content of which can be expressed by the direction of the central government: to be closer to people, to real life, to abandon the outdated communist propaganda «tricks» and become true assistants to the party and government in conducting reforms that should start from the "ground". The product of these research centers and schools is still unknown to Ukrainian scientists, acting journalists and generally public.

In addition, western (mostly English-language, but also German) scientific literature has long been interested in the achievements and problems of the Chinese sphere of social communication. In the writings of researchers in the United States, Britain, Australia, there is a keen interest in how public opinion is guided in this huge country and how it can be applied to this sphere in its own interests. Their views are also interesting for Ukrainian scholars.

Keywords: *China; journalism theory; journalistic experience; news in the media.*

Трактовка феномена новостей в китайской теории и практике журналистики

Владимиров В. М.,
доктор филологических наук,
професор.
Институт журналистики
Київського національного
університету
імені Тараса Шевченка

Статья является комментированным переводом фрагмента китайского учебника «Введение в журналистику» профессора Ли Лянжуна из Фуданьского университета, Шанхай, КНР. В статье продолжаются новые для украинского журналистиковедения попытки приобщиться к теоретическим основам и практическому опыту, на которых базируется мир средств массовой информации Китайской Народной Республики – одной из сверхдержав мира. Для изучения избран учебник, автор которого, ученый и преподаватель Ли Лянжун, авторитетный в КНР представитель элиты китайской теории журналистики. Также использованы работы исследователей журналистики других стран – Украины, Великобритании, США.

Статья призвана заполнить информационный вакуум по китайской теории и практике деятельности СМИ, до сих пор имеющий место в отечественном журналистиковедении. Между тем в КНР работают десятки институтов и факультетов журналистики, практически в каждом центральном городе провинции (так называемые города второй категории), исследовательские центры, кроме университетских кафедр, в аппарате Центрального комитета Коммунистической партии Китая, в Академии общественных наук, в Академии наук КНР, в Министерстве образования КНР. Мир СМИ этой страны сейчас находится в состоянии глубоких, и довольно сложных, реформ, содержание которых можно выразить установкой власти: быть ближе к людям, к реальной жизни, отказаться от устаревшей коммунистической пропагандистской «трескотни» и стать настоящими помощниками партии и правительства в проведении реформ, которые должны начинаться «снизу». Продукт этих научных центров и школ до сих пор остается неизвестным украинским ученым, журналистам и широкой общественности.

Кроме того, западная (преимущественно англоязычная, но и немецкоязычная) научная литература уже давно интересуется достижениями и проблемами китайской сферы социальной коммуникации. В работах

исследователей США, Великобритании, Австралии ощущается пристальный интерес к тому, каким образом управляется общественное мнение в этой огромной стране и как можно влиять на эту сферу в своих интересах. Их взгляды также интересны для украинских ученых.

Ключевые слова: Китай; теория журналистики; журналистский опыт; новости в СМИ.

Вступ. Актуальність дослідження, розпочатого у цій статті перекладом книжки відомого автора Лі Лянжуна (Li Liangrong) з Фуданського університету в Шанхаї (Fudan University), впливає з майже цілковитої невідомості українського журналістикознавства з теоретичними основами та реаліями функціонування засобів масової інформації Китайської Народної Республіки. Ця наддержавна має величезний апарат управління громадською думкою, який містить класичний набір цивілізованих країн: преса, радіо, телебачення, дуже розвинуті інтернет-ресурси. Все це кероване державними і провінційними (під управлінням Комуністичної партії Китаю) органами влади, а також ринковими важелями. Україна дуже зацікавлена у розвиткові різнобічних стосунків з китайською стороною, отже, нам слід знати, якими є погляди наших колег з Піднебесної щодо теоретичних основ журналістики, та якими є практичні надбання та проблеми їх втілення у повсякденній практиці.

Мета публікації – з'ясувати, якими є вихідні погляди китайської теорії журналістики на основне її поняття – новини, чи відрізняються вони від тих, які прийняті в Україні та на Заході, та як ці засади втілюються в життя у повсякденній практиці.

Результати дослідження. Книжка представлена у Гуглі [1] та на сайті Amazon, але попереднє, п'яте видання. Статті цього автора є в Google Scholar [2].

Знайти переклад книжки на англійську мову не вдалося – однак треба знати, що класична теорія китайської журналістики спирається на напрацювання знаменитої у Сполучених Штатах Америки теоретичної традиції Міссурійської школи журналістики з Університету Міссурі-Колумбія, гаслом якої є «We are the First» – «Ми – перші». При вході до будинку цієї школи у містечку Колумбія, штат Міссурі, стоять дві статуї китайських левів, а поряд на стіні бронзова табличка з текстом про те, що ці леви були подаровані Школі журналістики прямим нащадком Конфуція.

Назва підручника вимагає певного коментаря для українського читача. Книжка не містить, як ми би мали здогадатися з назви, передмови до теорії журналістики. У ній якраз і викладено саму цю теорію. Якщо механічно перекласти

значення ієрогліфів з назви книжки, то це «Вступ до журналістики»新闻学 – журналістика, 导论 – вступ). Однак слово «журналістика» китайською складається з трьох ієрогліфів, окреме значення останнього з них означає «знання». Тому іноземцю досить важко відрізнити значення ієрогліфів «журналістика» та «знання про журналістику». Крім того, слова «теорія журналістики» буквально складаються з ієрогліфів «теорія», «причини», «управління» та «новини». Таким чином, словосполучення «Вступ до журналістики» означає для китайського студента не вступ до теорії, а саме «теорію причин управління новинами» як теоретичний вступ до журналістської діяльності – або, власне, у нашому розумінні, теорію журналістики як таку.

Непрямим доказом такого висновку є те, що у навчальній програмі з журналістики є курс «Вступ до журналістики» – і відсутній курс «Теорія журналістики». Очевидно, все, що мають знати з теорії майбутні китайські журналісти, вичерпно викладено їм саме у «Вступі».

Підручник Лі Лянжуна не стоїть осторонь інших видань з теорії журналістики у сучасному Китаї – можна навести як приклад подібних видань книжку Цзян Чжана «Загальний вступ: журналістика й цивілізоване управління» [3].

Підтвердження міжнародного визнання і високого статусу Лі Лянжуна як авторитетного вченого і відомого професора знаходимо у книжці британських дослідників китайських мас-медіа Джеймса Ф. Скоттона та Уільяма Ф. Хачтена [4]: «Професор Лі Лянжун, відомий (renowned) професор журналістики з Шанхайського Фуданського Університету...».

Обсяг підручника – 702 сторінки, що викликає повагу і передбачає справді фундаментальний підхід автора до викладення матеріалу. При цьому слід зважати на те, що ємність китайського ієрогліфічного письма приблизно вдвічі більша від українського кириличного. Отже, якщо б перекласти текст Лі Лянжуна українською, видання сягнуло б тисячі сторінок.

Власне, в електронному вигляді ознайомитися з цим виданням неможливо, його треба купити. Навіть у пропозиціях книжкових магазинів його нема, покупцям пропонується попереднє, третє видання.

Автору нині 72 роки, він народився у січні 1946 р. в окрузі Чженхай приморської провінції

Чжецзян.

У 1968 р. він закінчив факультет журналістики Шанхайського Університету Фудань, у 1982 р. захистив диплом магістра, згодом – доктора філософії (у Китаї одноступенева система присвоєння вчених ступенів, як і в США), викладав у кількох відомих університетах, обіймав високі академічні посади.

Лі Лянжун представлений на сайті Фуданьського університету як Директор Національного інституту журналістики і Навчального Комітету з предметної освіти Міністерства освіти КНР [5]. Тут потрібно також зауважити, що участь у подібних органах в Китаї є тим, що у нас називається «громадське навантаження», але користується надзвичайною повагою і цінується вище, ніж офіційні посади нижчого рівня.

Серед навчальних університетських курсів, які він викладає, «Сучасна теорія журналістики», «Західна теорія і практика журналістики», «Медіа соціальних наук» тощо.

Лі Лянжун є одноосібним автором підручників «Вступ до журналістики» «Сучасні західні ЗМІ», «Історична доля “об’єктивного повідомлення” в Китаї» [6] тощо. Він є автором монографії «Стислий опис розвитку китайського газетного стилю» та ін. Загалом ним написані сотні наукових робіт.

Він є також визнаним авторитетом у сфері міжнародної комунікації, публікується у «Скопусі» та є співучасником розробки програми реформ китайських мас-медіа, які саме розгортаються нині у цій країні.

У цій статті буде висвітлено ставлення в Китаї до одного з найважливіших теоретичних питань: чим є феномен новин у демократичному суспільстві. Теоретичні викладки ми доповнили прикладами того, як ця теорія втілюється на практиці у повсякденних справах китайських журналістів.

Вчений звертається до цієї теми багато разів у різних місцях своєї книжки. Але окремо їй присвячено главку 1 (за такою ж назвою) глави 1 «Новини про події».

Книжка відкривається передмовою до четвертого видання. Основний її зміст викладено у чотирьох основних частинах:

- «Природа журналістики».
- «Вивчення журналістики та праця журналіста».
- «Домінуючі теорії світової журналістики».
- «Значення вивчення теорії новин».

Розділ, цілком присвячений дослідженню того, чим є новини, має назву «Основні характеристики новин».

«Люди повинні розуміти оточення під час змін у світі, щоб вчасно приймати рішення та вживати заходів. Однією з передумов для

прийняття правильних рішень є наявність даних про зміни ситуації (ми можемо назвати це новими новинами чи інформацією, це також відоме як повідомлення). Вони повинні бути правдивими та всебічними (можливий варіант – об’єктивними – В. В.), і, щоб бути передумовою для прийняття належних заходів, повідомлення про зміни статусу повинні бути своєчасними».

Це твердження цілком співзвучне з постулатом української науки щодо місії журналістики: «Інформаційне забезпечення свободи вибору громадян і є місією журналістики, її «надзавданням у кінцевому підсумку» <...> на підставі досягнутого (з власного досвіду та з допомогою журналістів) розуміння свідомо прийняти рішення та діяти під власну відповідальність» [7].

Глава 1 «Новини про події» присвячена розгляду природи таких базових понять, як подія, комунікація, послання, новина. Українському читачеві буде цікаво дізнатися, що два ієрогліфи «комунікація» означають окремо «межа» (або «перепона», «рів», «паркан») і «переходити».

Главка 1 називається «Феномен новин у демократичному суспільстві».

«Здобування новин та обмін ними є феноменом універсального виду діяльності суспільства», – викладає тут Лі Лянжун одну з найглибших думок його книжки. Ця думка є напевно близькою і тим українським вченим – В. В. Різуни, В. Ф. Іванову, та й автору цих рядків, – які досліджували найглибші підвалини теорії масової комунікації.

Дві основні ознаки новин з точки зору роботи ЗМІ виголошує автор підручника: «Основні характеристики новин народжуються двома чинниками: перше – це правда. Друге – новизна (перший ієрогліф означає «свіжість» – В. В., але в цьому слові другий ієрогліф означає «диво» – тобто новизна має, на думку китайського теоретика, дивувати), тим самим розширюючи покриття новин якомога швидко.

Коли мене запитують, я скажу: ці два моменти є найбільш важливими, основними у новинах».

Нашу увагу привернула на цей раз главка 2 другої глави: «Новини – питання виживання людства». Підзаголовок тут такий: «Необхідність відображення дійсності».

Отже, читаємо зміст главки з такою багатообіцяючою назвою.

«Журналістика дала нам особливий спосіб мислення – журналістський, і особливий стиль дії, щоб ми добре вміли знаходити новини, відкривати новини та надавати їх людям. Вона дала нам основні навички та здібності, з допомогою яких ми займаємося журналістикою. Якщо ви думаєте, що освоєна вами сама лише журналістика може дозволити вам займатися журналістикою – це буде справді велике непорозуміння. У світі не можна знайти людей, які

знають лише журналістику, і не розуміють соціальну реальність та не опанували інші дисципліни, і це має стати прикладом для того, щоб стати гарним журналістом, навпаки, деякі на початку вивчення основ не розуміють цього, і в журналістиці пізніше це дається взнаки...».

«Журналістика – це лише така професійна дисципліна, але журналістика це й комплексне застосування різноманітних дисциплін та журналістського практичного досвіду. Кожного дня новинні працівники стикаються з новими ситуаціями, нові перешкоди не повинні заважати впорядкуванню нових ситуацій, аналізу нових проблем, судових рішень або проведенню виборів».

«Ось приклад, нагадаємо: «Існує суперечність між пропозицією і попитом сировини в Росії, крок за кроком» там зростає інфляційний тиск. Виявилось, що цей аналіз і подібні судження досить перспективні. Це стосується відносин у національній економіці та зачіпає основні теми народу. Аналіз і судження преси про такі рішення, прийняті країною у сфері бізнесу, мали би великий вплив, оскільки існує зацікавленість в економіці, історії китайської економіки та її сучасному стані, це вимагає галузевих знань та глибокого розуміння».

«Приклади двох помилкових, суперечливих тверджень у пресі викликають дуже багато серйозних наслідків». Українським дослідникам важко сприйняти таке твердження, у наших умовах неприйнятним здається саме відсутність різних точок зору з боку журналістів та/або експертів, « гостей у студії » тощо. На думку Лі Лянжуна, одне з повідомлень у такому разі буде хибне, однак воно пошириться через пресу на масову аудиторію, і виправити його на правильне буде дуже важко. Вчений вимагає від журналістів діяти «набагато обережніше, наприклад, ви можете вислухати експертів, особливо світового рівня», думки експертів можуть значно зменшити шкоду від опублікування неправдивий тверджень.

«Незалежно від того, якими є засоби масової інформації – газети, телебачення, радіо – журналісти, редактори повинні використовувати мову, слова. Вимоги до мовного викладення новин дуже чіткі. Не можна забувати, що прості, люди дивляться нас, слухають, щоб зрозуміти».

Автор наводить приклад неретельного ставлення до слова у матеріалі з Лос-Анджелеса. (Зауважимо, що книжка професора Лі Лянжуна багата на приклади, які нам, через обмежений обсяг наукової статті, доводиться пропускати).

«Наприклад, був такий матеріал «Коштовна медуза»: «у порту Лос-Анджелеса, США, існує незвичайна чорна медуза, за століття вона з'явилася лише 4 рази». Це помилка в слові,

вказує автор, вона повинна бути виправлена ось так: «Цю медузу бачили всього чотири рази на століття». Згодимося з цим, адже скільки разів медуза спливала на поверхню води – не відомо нікому».

Професор Лі ставить діяльність з поширення новин через газети, радіо і телебачення на дуже високий щабель, власне – на найвищий: «Новини про швидкий розвиток роблять величезний вплив на суспільство, це стало символом людської цивілізації. Незалежно, чи це у центрі міста, чи у котеджі близько кордону, читання газет, прослуховування радіо, перегляд телевізора й інтернету стали для людей неодмінною частиною їхнього повсякденного життя. Люди вдивляються у ці фрагменти трансляції як в інструмент для розуміння основних подій в країні та за кордоном».

Китайському дослідникові не бракує реалізму у ставленні до такого визначного явища, як ЗМІ: «Однак ми ще помічаємо, яким чином ми дізнаємося про суспільне життя, крім журналістики: люди просто передають один одному новини, і тут є теж важливі способи доставки новин від одного до другого». Це те, що в нашій теорії називається неформалізованими масовими комунікаціями: «За чайною церемонією, у машині, чи коли зустрічаються родичі та друзі, люди завжди, свідомо чи несвідомо, розпитують про новини. Є також обмін новинами в листах, факсах і телефонах. SMS також стає важливою частиною обміну повідомленнями людей. Це відбувається також, коли ми слухаємо звіти, торгуємося на біржах».

Слід зауважити, що сучасному стану китайських ЗМІ та стрімким темпам їхнього розвитку має відповідати дуже розвинута теорія. Для адекватного розуміння ступеня відповідальності китайських теоретиків українському читачеві варто придивитися, як на цьому тлі виглядає повсякденна практика журналістів цієї країни.

За оцінкою вже згаданих вище британських учених – знавців китайського світу мас-медіа – Джеймса Ф. Скоттона та Уільяма Ф. Хачтена, «успіх і доля окремих китайських медіа, попри жорстку політику центрального комуністичного керівництва країни, залежить переважно від спритності топ-менеджерів видань, станцій чи каналів. А це є нелегким завданням у такій країні з багатьма регіонами, різко відмінними за ступенем розвитку, за кліматичними умовами, оплатою праці – і все це в умовах стрімкого зростання, глибоких реформ та постійних кадрових перестановок» [4].

Сучасна китайська модель мас-медіа дуже відрізняється від радянської, вона має значну ринкову компоненту. Зарубіжні дослідники виділяють чотири типи китайських ЗМІ, які,

за їхніми спостереженнями, віддзеркалені у чотирьох типах китайських журналістів [8]: «Наукова увага не встигає за швидкими змінами в професійній ролі китайських журналістів. Замість цього переважають два старих погляди. Перший, який розглядає китайських журналістів як «мундштуки до сурм» Комуністичної партії без змін з епохи маоїстів, применшує величезні зміни в засобах масової інформації з 1978 року. Друга точка зору полягає в тому, що вони все частіше стають «професіоналами в американському стилі», перебільшує вплив міжнародних норм ЗМІ на повсякденну реальність китайських новинних працівників. Хоча такі комуністи і професіонали в американському стилі існують в сучасному Китаї, вони набагато менш впливові й численні, ніж припускали стереотипи. Ексклюзивний науковий підхід до цих груп ігнорує дві інші більш численні і впливові напрямки: «захисники професіоналів», ті, хто пише, щоб впливати на думку і політику, і «трудова журналістика», які працюють в основному за гроші і не мають прихильності до державної служби».

У цій статті описуються всі чотири типи китайських журналістів і пояснюється, чому розуміння останніх двох професійних орієнтацій має вирішальне значення для розуміння засобів масової інформації, політики та суспільства в Китаї.

Ми вже зазначали раніше, що у СРСР жорстка комуністична диктатура щодо преси, радіо і телебачення супроводжувалася майже повним забезпеченням редакційних колективів усім необхідним, від фінансів до запасів паперу чи кіноплівки [9]. Подібно до радянського досвіду, від сталінського до брежнєвського періодів, преса, радіо та кінодокументалістика Німеччини від 1933 по 1945 роки так само були забезпечені всім необхідним для їх ефективного функціонування в умовах жорсткої диктатури.

У сучасному Китаї такого повноцінного забезпечення немає, і про це розлого, відверто і детально пише у своїй книзі Лі Лянжун.

Ось «картинка з натури» (з Женьчженя, це 20-мільйонне місто на півдні, недалеко від Гонконгу), взята з інтернет-сайту [10]. Вони показують, наскільки багато уваги, коштів та інших ресурсів приділяється у цій країні створенню того, що Лі Лянжун називає «об'єктивне послання».

«Будинки місцевих ЗМІ (Шеньчжен) виглядають монументально. Наприклад, у Shenzhen Media Group (11 телеканалів, 4 радіостанції, кіностудія і газета) є власний хмарочос. Біля входу – звичний вже постамент червоного кольору, на якому охоронець зустрічає гостей (такі тут практично скрізь, мало того, охорона

кожен раз віддає честь автобусу, що заїжджає, це виглядає досить незвично для нашого ока)... У ньозрумі на одному з поверхів – близько сотні робочих місць. Серверна розміром з половину стадіону... Тут телесуфлер з ієрогліфами і велике кільце-екран над студією, де в звичайний час «плавають» намальовані кити і риби, а під час ефіру показують сервісну інформацію. Мало того, тут же розташовані величезні зали, де знімають талант-шоу».

Попри таку захоплюючу картинку, реалії світу роботи ЗМІ у КНР відображають журналісти західних країн [11].

Відповідно до китайського законодавства, інтернет-сайтам заборонено робити самостійні матеріали, дозволено лише брати запозичені новини з агентства новин «Сінхуа» («Новий Китай»), або новинних осередків під безпосереднім контролем провінційних урядів» [12].

Чим це закінчується на практиці читаємо у публікації, перекладеній з Британської ВВС у липні 2016 р. «У Китаї закрили ряд новинних сайтів за «надмірну незалежність» [11]: «Крім закриття, їм також загрожують різні штрафи. В Китаї закрили такі великі медіапорти, як Sina, Sohu, NetEase і iFeng, а також деякі акаунти в соціальних мережах за публікацію власних історій, а не передрукованих офіційних повідомлень уряду. Однак деякі сайти роблять самостійні матеріали. Про це інформує ВВС». Китайські ЗМІ повідомляють, що влада країни критикувала ці сайти за зайву незалежність і «великі обсяги активності, які порушують закон і регулювання».

У чиновників були питання до нотаток, зроблених редакцією самостійно. Новинні ресурси були присвячені соціальному та політичному життю Китаю. Крім закриття, їм також загрожують різні штрафи.

Приватні китайські ЗМІ можуть висвітлювати тільки спортивні і розважальні події, а також використовувати новинні замітки державного агентства Сінхуа. Використання заміток державного агентства – це єдиний законний спосіб писати про політику або суспільне життя в країні.

Проте деякі приватні інформаційні ресурси створили свої команди зі збору новин або проведення журналістських розслідувань. Саме з такими новинними сайтами бореться влада Китаю».

Як бачимо, теоретичні істини та методологічні настанови професора Лі Лянжуна, гідні високого наукового визнання, втілюються в життя не завжди так, а то й зовсім не так, як прописано у його підручнику. Втім, цей конфлікт не є характерним лише для Китаю, це є загальнолюдське зіставлення того, що має бути – з тим,

що реально є.

Висновки. Українському читачеві представлено ще один переклад фрагментів китайського підручника з теорії журналістики професора Фуданського університету (Шанхай, Китайська Народна Республіка) Лі Лянжуна з коментарями, порівняннями з поглядами європейських та вітчизняних учених на сутність феномена новин та з викладенням прикладів втілення цих теоретичних положень у практичну діяльність китайських ЗМІ.

Вивчення змісту перекладених з китайської поглядів професора Лі Лянжуна на природу феномена новин у журналістиці, викладених у його підручнику «Вступ до журналістики», показало, що в основному ці погляди збігаються з тими, які визнані в сучасній українській теорії журналістики. Вони також не суперечать положенням теорій журналістики, визнаним у світі.

В основному базова категорія теорії журналістики у китайських учених певною мірою відійшла від старої, маоїстської теорії, яка ґрунтувалася на теоретичній базі марксизму-ленінізму і розглядала новини як засіб комуністичної пропаганди. Вплив ринкової економіки, який забезпечив стрімке зростання економіки та глибинні реформи у китайському суспільстві, змусив теоретиків ЗМІ переглянути основи своєї теорії і визнати, що новини мають бути засобом пізнання і перетворення світу. Така лібералізація в теорії змінила у певних межах і практичну діяльність китайських журналістів, зокрема позначилась і на вимогах, які ставлять перед ними не лише теоретики, а й політичне керівництво країни. Адже без їхнього дозволу такі погляди не могли би ані напрацьовуватися, ані поширюватися в університетах.

У цьому сенсі відбулося зближення поглядів на природу новин у китайській теорії журналістики з панівними поглядами класичних світових теорій, актуальними сьогодні у розвинутих країнах. Хоча певні залишки комуністичної ідеології залишаються, що видно по ставленню до інших точок зору як до хибних, які не слід поширювати через ЗМІ широким верствам населення. Це є наслідком саме комуністичного ставлення до завдань ЗМІ у суспільстві: поширювати «єдино правильну» точку зору на новини, при цьому право визначати правильність чи хибність новин і ставлення до них має саме комуністичне керівництво країни чи провінції.

Втім, викладення природи феномена новин так, як це зроблено у Лі Лянжуна, показує, що цей висновок китайського автора суперечить такій вивірній у компартійних органах вимозі – у нього виходить, що саме практика, задоволення потреб людей, має визначати в кінцевому рахунку таке чи інше ставлення до новини. Можна

пояснити це тим, що Шанхайська (а за нею і вся китайська) школа сучасної теорії журналістики починала створюватися сорок років тому на базі Міссурійської наукової традиції теоретичної журналістики, однієї з найбільш поширених у Сполучених Штатах Америки. Отже, певний незбіг з настановами партії є проявом конфлікту між комуністичним фундаментом суспільного життя Китаю і його ринковим «навершям». Попри цю несумісність, погляди професора Лі на природу феномена новин побудовані логічно, змістовно довершені, вони зрозумілі представникам західної та української теоретичних традицій.

Там, де розбіжності у положеннях різних теоретичних традицій цього вимагали, було дано їх порівняльний аналіз з творами англомовних авторів, які досі не перекладалися українською.

До наукового обігу українського журналістознавстві додано низку цитат з творів китайських та західних англомовних колег. Результатом цього, сподіваємося, буде зростання наукового інтересу до теоретичних здобутків китайських вчених і збагачення, у такий спосіб, вітчизняних історичних, теоретичних та методологічних надбань.

Зроблене також дозволило окреслити перспективи подальшого дослідження основних положень китайської теорії журналістики, зокрема на напрямках розгляду підстав, директив та методів китайської реформи у сфері мас-медіа, їх результатів у перебігу повсякденного життя китайських ЗМІ, а також принципів та етичних норм, які визнаються у китайській теорії журналістики.

Подяка. Автор висловлює щирі подяки магістру філології Гао Мін Юе з Далянського університету іноземних мов (КНР), без чиєї допомоги ця робота не була б виконана.

Список літератури

1. Лі Лянжун. Вступ до журналістики : Підручник. – Шанхай, Вид-во Фуданського університету, 2013. 702 с. (китайською мовою). URL : https://www.google.com.ua/search?q=Google%E5%AD%A6%E8%80%85%E6%96%B0%E9%97%BB%E5%AD%A6%E6%9D%8E%E8%89%AF%E8%8D%A3&biw=1280&bih=620&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=OsoIDUsYsAzIOM%253A%252C1BAvr3GLA3iITM%252C_&usg=__ZsyJBDsXr5ibVGVRko_GY29Fs08%3D&sa=X&ved=0ahUKEwjw-vHlqLLZAhVQL1AKHXn1BYwQ9QEIKjAB#imgrc=OsoIDUsYsAzIOM

2. Дув.: Liangrong Li , «Исторична доля «об'єктивного повідомлення» в Китаї», У: Ли Чин-Чуан (ред.), «СМИ Китая», «Медиа-Китай» (Boulder, CO : Westview Press , 1994), стр. 225–237, с. 234 Google Scholar. URL : <https://www.cambridge.org/core/journals/china-quarterly/article/four-models-of-the-fourth-estate-a-typology-of-contemporary-chinese-journalists/0E505D884638DA44F069A9692BFDA2F7>

3. Цзян Чжан «Общее введение: журналистика и цивилизованное управление», в Цзян Чжане и Цзиньши Чжан (ред.). Пекин : Shehui kexue wenxian chubanshe, 2007.

4. *New media for a new China*. Edited by James F. Scotton and William A. Hachten. – Wiley-Blackwell Publication, Chichester, UK, 2010. URL : https://books.google.com.ua/books?id=JNmsKvUGNHEC&pg=PA53&dq=Li+Liangrong+Shanghai+University&hl=ru&sa=X&ved=0ahUKEWjVidDi9dzYAhWO_KQKHYYAaDC0Q6AEILzAB#v=onepage&q=Li%20Liangrong%20Shanghai%20University&f=false

5. Див. сайт Інституту журналістики Фуданьського Університету, Шанхай. URL : <http://www.xwxy.fudan.edu.cn/node2/fdxwxy/jzyg/node816/node905/userobject1ai101455.html>

6. Li Liangrong, «The Historical Fate of ‘Objective Reporting’ in China» in: *China’s Media, Media’s China* (Chin-Chuan Lee, ed.), Boulder: Westview, 1994, p. 225.

7. Владимирова В. М. Місія журналістики: у порядку постановки питання // Електронна бібліотека Інституту журналістики. URL : <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1012>

8. Четыре модели четвертого сословия: типология современных китайских журналистов, Декабрь 2011 г., с. 813–832. URL : <https://www.cambridge.org/core/journals/china-quarterly/article/four-models-of-the-fourth-estate-a-typology-of-contemporary-chinese-journalists/0E505D884638DA44F069A9692BFDA2F7>

9. Владимирова В. М. Дни последние – дни первые. Эссе. Из истории журналистики. Киев : КСУ, 2009. 232 с.

10. Из Китая с любовью: репортаж из «техноврат» Китая, города Шеньчжэнь // Сегодня. URL : <https://www.segodnya.ua/world/wnews/iz-kitaya-s-lyubovyu-reportazh-iz-tehnovrat-kitaya-goroda-shenchzhen-1067401.html>

11. У Китаї закрили ряд новинних сайтів за «надмірну незалежність» // RBK. URL : <https://www.rbc.ua/ukr/news/kitae-zakryli-novostnye-sayty-izlishnyuyu-1469443789.html>

12. Brady. Маркетинг Диктатура. С. 129. URL : <https://www.cambridge.org/core/journals/china-quarterly/article/four-models-of-the-fourth-estate-a-typology-of-contemporary-chinese-journalists/0E505D884638DA44F069A9692BFDA2F7>

Надійшла до редакції 07.03.2018

References

1. Liangrong, L. (2013), *Introduction to Journalism : a Textbook*, Shandhai, Fudan University Print House, 702 p., available at: https://www.google.com.ua/search?q=Google%20AD%A6%E8%80%85%E6%96%B0%E9%97%BB%E5%AD%A6%E6%9D%8E%E8%89%AF%E8%8D%A3&biw=1280&bih=620&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=OsoIDUsYsAzIOM%253A%252C1BAvr3GLA3iITM%252C_&usg=_ZsyJBdsXr5ibVGVrko_GY29Fs08%3D&sa=X&ved=0ahUKEWjw-vHlqLLZAhVQ

L1AKHXn1BYwQ9QEIKjAB#imgrc=OsoIDUsYsAzIOM

2. Liangrong, L. (1994), “The historical fate of “objective reporting” in China,” in Chin-Chuan, L. (Ed.), *China’s Media, Media’s China*, Boulder, CO: Westview Press, pp. 225–237, p. 234, available at: <https://www.cambridge.org/core/journals/china-quarterly/article/four-models-of-the-fourth-estate-a-typology-of-contemporary-chinese-journalists/0E505D884638DA44F069A9692BFDA2F7>

3. Zhang, J. (2007), *Common Introduction: Journalism and Civilized Management*, in Zhang, Ja. & Zhang, Ji. (Eds.), *Shehui kexue wenxian chubanshe, Peking*.

4. Scotton, J.F. & Hachten, W.A. (Eds.) (2010), *New Media for a New China*, Wiley-Blackwell Publication, Chichester, UK, available at: https://books.google.com.ua/books?id=JNmsKvUGNHEC&pg=PA53&dq=Li+Liangrong+Shanghai+University&hl=ru&sa=X&ved=0ahUKEWjVidDi9dzYAhWO_KQKHYYAaDC0Q6AEILzAB#v=onepage&q=Li%20Liangrong%20Shanghai%20University&f=false

5. Fudan Journalism School (2018), *Fudan University, Shanghai*, available at: <http://www.xwxy.fudan.edu.cn/node2/fdxwxy/jzyg/node816/node905/userobject1ai101455.html>

6. Liangrong, L. (1994), “The historical fate of “objective reporting” in China”, *China’s Media, Media’s China*, in Chin-Chuan, L. (Ed.), Westview, Boulder, p. 225.

7. Vladymyrov, V.M. (2000), “The journalism mission: as a matter of question”, available at: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1012>

8. Hassid, H. (2011), “Four models of the fourth estate: a typology of contemporary Chinese journalists”, *The China Quarterly*, vol. 208, pp. 813-832, available at: <https://www.cambridge.org/core/journals/china-quarterly/article/four-models-of-the-fourth-estate-a-typology-of-contemporary-chinese-journalists/0E505D884638DA44F069A9692BFDA2F7>

9. Vladymyrov, V.M. (2009), *The Last Days are The First Days. Essays. From the History of Journalism*, KСУ, Kyiv, 232 p.

10. Bunetskiy, D. (2017), “From China with love: a report from “technical gates” of China, the city Shenzhen”, *Segodnja [Today]*, available at: <https://www.segodnya.ua/world/wnews/iz-kitaya-s-lyubovyu-reportazh-iz-tehnovrat-kitaya-goroda-shenchzhen-1067401.html>

11. *RBK-Ukraine* (2018), “In China a number of news web-sites were closed because of “excessive independence””, available at: <https://www.rbc.ua/ukr/news/kitae-zakryli-novostnye-sayty-izlishnyuyu-1469443789.html>

12. Brady, A.-M. (2008), *Marketing Dictatorship: Propaganda and Thought Work in Contemporary China*, Rowman & Littlefield Publishers, Lanham, Maryland, 231 p., p. 129, available at: https://books.google.com.ua/books?hl=ru&lr=&id=v4jFCwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR5&ots=Bo-fc1h4c-&sig=TmQ0VN0K9e0IIFicYTDyGABNM&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

Submitted 07.03.2018

